

DOMŽALEC

LIST V PROSLAVO 30-LETNICE SOKOLSKEGA DRUŠTVA V DOMŽALAH

Bratje!

Spominjam se časov, ko so v Domžalah besneli viharji in so hoteli tuji, nam sovražni elementi v senci bajonetov krojiti pokrivala našemu življu. Naš človek — s prebujeno nacionalno zavestjo v sebi — je junaško odbil naval tujinstva in je ponosno dvignil glavo: Ne bojim se, saj stojim na svoji zemlji! Borim se za čast in pravico svojega rodu!

Spominjam se slavnosti, ko ste otvorili svoj sokolski dom. Bili so tankaj bratje dr. Oražem, Rybar, dr. Triller — vsi so že po-

kojni! Dospel sem med vas iz Idrije, kjer so žuljave delavske roke visoko dvignile zastavo sokolskih idealov. Trožarni plameni so sijali iz naših duš!

Spominjam se vaših vodnikov — vrlih bratov Petrovca, Slokarja, Šetine. Stali so vam na čelu, a bili so s srcem sredi med vami; tam so stali, kjer se utripanje sokolskih src zliiva v harmonijo dela in žrtvovanja. Ta pesem danes buči po vsej domovini. Buči kakor grom in vaši glasovi so v njej!

Eno smo — eno ostanemo!

Hočemo biti lepši, boljši, popolnejši! Hočemo biti bolj smeli, še bolj ponosni, še bolj junaški! Gledamo pred seboj pot, polno truda in naporov. Po tej poti hočemo, da udarimo temelje bodoči slavi in veličini domovine!

Naprej in navzgor! V vašem znoju zori kruh novim pokolenjem! Pomozi Bog, Sokoli — junaki!

Gangl.

Kako smo delali za ustanovitev Sokola v Domžalah

Ideja za ustanovitev Sokola v Domžalah je vzkli, če prav pomislim, že pred letom 1905. Študentska mladina iz tukajšnjih krajev in vse do romantičnega Črnega grabna, narodno zavednega Kamnika, koder je najstarejše slovensko pevsko društvo »Lira«, do Dolskega, Sv. Trojice, Moravč itd., bila je dokaj idealna in je prirejala zdaj v tem, zdaj v onem kraju zabave, ponajvečkrat gledališke igre, shode in proslave v čast slavnih, tamkaj rojenih mož. Da so bili baš naši kraji oziroma ves kamniški okraj na Kranjskem najbolj prosvetljeni, piše g. E. Lah v »Kresu« in »Zvonu« iz l. 1880. in 1881. Saj je rodila ta lepa dolina dokaj slavni mož, pisatelj itd. Omenjam tu učnjaka barona Jurija Vego, pesnika Koseskega, pisatelja Janka Kersnika, Andrejčkovega Jožeta, Jožeta Ogrinca, dr. Jakoba Zupana itd. Vsem, vsaj starejšim domžalskim okoličanom, posebno pa Dobljanom in Domžalcem samim je še dobro v spominu narodna igra »Rokovnjače«, ki smo jo priredili l. VIII. 1900. Torej ravno pred 35 leti, na velikem podu pri Marinšku v Dobu. Dijaki sami iz te lepe doline pa smo imeli v rokah glavne vloge. Še danes se dobro spominjam, kako je narod iz vse okolice Doba, Kamnika, Mengša, Radomelj, Moravč, Ihana, Domžal in Trzina kar v trumah romal gledati »Rokovnjače« v Dob. Po končani igri, katero je narod z največjim navdušenjem in zanimanjem gledal, se je razvila prisrčna domača zabava. Razlike ni bilo. Kmet je sedel z gospodom, gospa s postavno domačo kmetico pri isti mizi. Večina ljudstva sploh ni hotela domov, ker jih je baje nekdo potegnil, da bomo igro zvečer ponavljali. To omenjam samo zaradi tega, da bi spoznali, kako se je tamošnje ljudstvo zanimalo za narodne igre ter druge prireditve narodnega in slovenskega značaja.

Ni čuda, da se je ob takih prilikah sprožila beseda, da bi bilo lepo in še bolj potrebno, če bi se v Domžalah, ki so se razvile zbog nemške industrije in se vsled nemške vztrajnosti še bolj pogrezale, ustanovilo sokolsko društvo. Njega naloga naj bi bila, boj proti prodiranju nemštva oziroma potujčevanju domačega življa.

Seveda do l. 1905., do znanih rabuk s tujerodci v Domžalah, je ostalo vse le pri besedah. Nismo mogli stakniti pri takratnih težkih razmerah pravega trenutka. Manjkaló je požrtvovalnih in značajnih mož. Mladina sama pa je bila še prešibka in presiromašna — čeprav na narodnih idejah bogata. Da je bil Domžalec že kot vaščan dostopen za organizacijo, dokazuje pač najbolje stara domžalska godba, menda najstarejša med vsemi godbami na Slovenskem. Dobro se še spominjam, ko se je ta godba vsako nedeljo v letnem času

vozila na vozeh (železnice še ni bilo) v Ljubljano svirat in razveseljevat Ljubljance, ki so imeli večni križ s svojimi godbami in nobena se ni mogla stalno obdržati. Pa ne samo v Ljubljani, tudi po drugih krajih je bila naša godba zelo priljubljena. Za navadne tovarniške delavce in pa domače kmečke ljudi pač lepo priznanje!

Ščasoma se je v tej dobi ustanovila najpoprej potujoča knjižnica »Prosvete« v Stobu kot uspeh takratnega dijaškega pokreta. Vodil ga je z vnamo in požrtvovalnostjo, izvanredno talentirani nepozabni Avgust Trojanšek, ki spi nezdravno spanje daleč od svobodne domovine kot žrtev svetovne vojne. Knjižnica je lepo uspevala, zanimanje za lepo slovensko knjigo je bilo vsestransko. Tudi za šolstvo se je dijaštvo zanimalo ter je zaslug sedanjega višjega sodnega svetnika Ivana Kralja, da imajo Jarše svojo šolo. Tako se je skromno delalo na vseh poljih in je bilo narodno-prosvetno delo lepo razdeljeno na poedine dijake. Vsak je po svojih skromnih močeh in s svojimi skromnimi materjelnimi sredstvi skušal kaj doseči za takrat, precej zaspane Domžale. Ostal sem edino jaz brez pravega »portfelja«.

Sokola v Domžalah še ni bilo. Telovadil pa sem do takrat že 10 let v gimnaziji in poleg tega še skrivaj pri Ljubljanskem Sokolu v Narodnem domu. Še kot dijak sem nastopil l. 1902. pri razvitju prapora Idrijskega Sokola skupaj s pok. br. Bukovnikom; to v vzorni vrsti Ljubljanskega Sokola na željo takratnega načelnika br. dr. Viktorja Murnika. Bil je že takrat nam dijakom vzor Sokola - Slovenca in izbornega telovadca, kar so priznavali vsi narodi — ne samo slovanski — tudi neslovanski. Še danes velja kot najboljši strokovnjak za sokolsko vzgojo v Jugoslaviji. Povdarjam, da se ima slovensko oziroma jugoslovensko sokolstvo baš njemu zahvaliti za laborike, ki jih je bralo pri številnih mednarodnih in sokolskih tekmah. Misel o ustanovitvi Sokola nam je vedno bolj in bolj blodila po glavi. A kakor rečeno, nismo vedeli in ne znali, kje bi prijeli.

Narodno življenje, kakor že omenjeno, v tisti dobi ni bilo v Domžalah bogve kaj živahno. Vse je bilo v rokah tirolskih mogotcev. Bili so posestniki velikih tovarn za izdelovanje slamnikov in zato so postali absolutni gospodarji vsega življenja. Slovenci, ki jim je bilo do zaslužka, so raje molčali in hlapčevali. To je bil glavni vzrok, da je vladalo v Domžalah v narodnem oziru tako mrtvolje.

Poglejmo samo v tedanjo občinsko upravo. Bila je pač v rokah domačinov, a tujei — Nemci so našim sugerirali svojo voljo. Naši domači veljaki pa so to mirno prenašali. Tujerodcem je zato

rastla samozavest in rodoljub Kuhar Franc je odletel iz občinskega odbora, ker je predlagal, naj občina odda lov potom dražbe in ne pod roko Nemcem. Ravnotako sta izpadla iz občinskega odbora Adamič Josip in Flerin Franc, ker sta bila za to, da se razširi slovenska šola, medtem ko so bile želje Tirolcev, da bi občina sprejela »Schulvereinsk« šolo. Ošabnost teh mogotcev je tako vedno bolj naraščala, da so si upali prijaviti razvitje prapora nemškega pevskega društva »Andreas-Hofer«.

Vršiti bi se morala proslava l. junija 1905.

To pa je pospešilo ustanovitev Sokola, kakor bomo videli in razgibalo narodno čuteče Domžalce. Našlo se je par rodoljubov. Organizirali so proti tej nakani protest. Najeli so kamniško godbo in prijavili koncert na vrtu Kuharja. V noči pred l. junijem se je z vso vnamo plakativno po vseh okoliških vaseh, da se vrši drugi dan pri Kuharju slovenski koncert. In res, zbralo se je lepo število rodoljubov iz Domžal in okolice ter največ iz Kamnika. Po kratkem pojasnilu je odšla množica demonstrirati pred hišo, kjer se je imelo izvršiti razvitje prapora. Nastopilo je orožništvo, nastali so pretepi in padli so celo strelji.

Posledica pa je bila: predčasno končana nemška proslava, razne obtožbe, zaslisevanja, zapori, bojkot vseh tujerodcev proti slovenskim obrtnikom in trgovcem, ki so si upali pokazati slovenska čustva.

Če se sedaj Domžalcem ne odpro oči, sem si mislil, se ne bodo nikdar. Pri prvi priliki pohitim v Domžale. Sestal sem se s pokojnim Trojanškom ter Kraljem. Sklenili smo, da je sedaj prišel čas, da oživotvorimo že davno gojeno željo po ustanovitvi Sokola v Domžalah. Če ga sedaj ne ustanovimo, sem rekel, ga ne bomo nikdar, kar bo kulturn in naroden škandal za domžalske Slovence.

Takoj smo bili vsi mnenja, da je za naše delovanje najbolj prikladno mesto gostilna pri Kuharju, ki je bila takrat od domžalskih gostiln najbolj narodna. Govorili smo o stvari najprej s pok. br. Slokarjem, ga vprašali za svet, potem pa tudi s Kuharjem in oba sta šla nam drage volje na roko. Ponudila sta nam mal prostor poraščen s travo tam zadaj za kegljiščem, kjer smo takoj pričeli z vajami. Najprvo s prostimi, potem pa tudi z vajami na drogu, ki je bil takrat še zelo primitiven — a bil je le. Vežbala sva s Kraljem izmenoma, ker sem jaz mogel samo ob nedeljah in pa enkrat v tednu v Domžale, ker mi tudi gmotne razmere niso dovoljevale, da bi večkrat hodil domov. No, sprva je bilo dovolj po štiri ure vežbanja na teden. Nabralo se je ščasoma precej fantov-domačinov, ki so kazali mnogo zanimanja za telovadbo. Kolikor se še spominjam, so bili najbolj vneti telovadci: Lokar, Ložar, Tone Zalokar, Skok, Trojanškov brat in Gabrič Janez ter še nekateri, katerih imen pa se z

ozirom na dolgo dobo 30 let ne morem več spomniti. Dokler je bilo lepo in toplo vreme, je telovadba lepo uspevala, čeprav ni bilo bogve kaj telovadec. Morila nas je le skrb za zimo, kje bodo telovadili. Tudi tu sta nam šla br. Kuhar in br. Slokar požrtvovalno na roko ter sta nam odstopila za dvakrat na teden posebno gostilniško sobo za našo telovadbo. To je torej bila prva telovadnica domžalskega Sokola.

Ko smo videli, da se mladina vedno bolj zanima za telovadbo, sva pričela tudi midva s Kraljem postajati pogumnejša in sva navduševala mladino za sokolstvo, tolmačila njegov pomen in važnost telovadbe sploh ter jo seznanjala s potrebami, katere ima Sokol, posebno v Domžalah.

Pripominjam že sedaj, da je bil najboljši vnet in najbolj požrtvovalen pospeševatelj sokolske ideje v naših krajih Slokar, ki je imel vsled svojega poklica lepo priliko, da navdušuje Domžale in okolico za sokolstvo. Drugi je bil Milan Jenčič iz Mengša. Tretji pa Drenik Bojan, član Ljubljanskega Sokola. Zasluga teh bratov je, da se je domžalski Sokol v razmeroma kratkem času še dovolj krepko razvil in si pridobil simpatij v okolici in med Domžalci samimi. Misliti smo morali tudi na to, da dete krstimo in ga posadimo med druge odrasle Sokole ter, da mu preskrbimo varuhe, da ga bodo čuvali in mu pomagali rasti, če nočemo, da nam že ob rojstvu zmrzne.

Zato smo sklenili, da se čimpreje vrši ustanovni občni zbor, to na dan Sv. Štefana ob 3. popoldne 1905. pri Kuharju. Udeležba ni bila bogve kako velika, ali bilo nas je dve polni sobi. Tedaj je bil navzoč tudi br. Drenik, kot odposlanec Ljubljanskega Sokola in nekaj Kamničanov. Zborovanje je otvoril Slokar, predsednik pripravljalega odbora ter po običajnih formalnostih navduševal prisotne z le njemu lastno zgovornostjo za sokolstvo. Volilo se je z vzklikom ter so bili izvoljeni naslednji kot člani prvega odbora domžalskega Sokola: Andrej Slokar, starosta; Polak Bedrih, podstarosta; Brecljnik Franjo, načelnik; Kuhar Franc, blagajnik; Engelman Kristijan, tajnik; ter odborniki: Kralj Ivan, Zalokar Tone in Rihtar Janez.

Naj še omenim pri tej priliki, kako težavo smo imeli z vlogo na okrajno glavarstvo v Kamnik. Sestavila sva vlogo skupno s Kraljem. Videli bi bili radi, da bi jo podpisala dva premožna in ugledna domžalska posestnika. Ali nikogar nismo mogli iztakniti in pregovoriti. Nekatere sploh nismo hoteli prositi za podpise, ker smo vedeli za njihovo narodno mlačnost in pa za njihovo veliko prijateljstvo s tujerodci. Kaj nam je preostalo? Pomagaj si sam! Podpisala sva vlogo pok. Slokar in jaz, pa je bilo konec cincanju.

Kar se tiče članstva, ga je bilo koncem l. 1905. nekaj čez 100 in mislim, da smo na članarini čeprav je bila mala (ustanovnina je znašala 50 kron) že na-

brali toliko, da smo takoj plačali bradljo, ki smo jo kmalu po občnem zboru naročili. Prvo stojo na bradlji, ki je stala pred kegljiščem pri Kuharju, sem postavil jaz v znak njene blagoslovitve.

Pričelo se je živahno telovaditi po štiri ure na teden. Naravno, da se vrhunske vaje niso izvajale in se z ozirom na nizko sobo, ki je bila naša telovadnica tudi niso mogle in jim nismo še bili kos. Videlo se je, da imajo fantje energično voljo in pa veselje do so-

ANDREJ SLOKAR
I. starosta

kolstva. Omenjam tudi, da naš je ljubljanski Sokol po svojih močeh najizdatneje podpiral in tudi večkrat zletel v Domžale, da podkrepi svojega malega bratca. Istotako tudi kamniški brat. Posebno naj omenim požrtvovalnost in naklonjenost, ki so jo izkazali mlademu domžalskemu Sokolu bratje: Drenik, Kostenapfel in Burgstahler in ga hodili vežbati, za kar jim bodi izrečena najprisrčnejša zahvala.

Morebiti bo koga zanimalo, kak delokrog smo si zamislili takratni domžal-

ski Sokoli. Ena perut tega ptiča naj bi segala do Dolskega, a druga do Črnege grabna. Iz kakega vzroka se je tiščala desna perut le Domžal, ne morem povedati. Vidim pa, da je razprostrl naš Sokol levo perut prav mogočno čez Dob in Moravce vse tja do romantičnega Črnege grabna. Kar se tiče moje osebe, mi žal ni bilo dano, da bi malo sokolsko dete dolgo učil hoditi in potem leteti. Na spomlad dobim poziv k železnici. Svoje službeno mesto sem nastopil na italijanski meji. Zato mi ni bilo mogoče več voditi domžalskega Sokola. Poslovil sem se in ga prepustil drugim, ki so se ga oprijeli z enako ljubeznijo in ga gojili, da je zrastel v krepkega, odpornega ptiča-Sokola.

Pripominjam, da so takrat pred 30 leti in še nekaj let pozneje, bila vsa mesta vodeče uprave Sokola edino častna ter niso višji, niti najvišji funkcionarji vrhovne uprave »Slovenske sokolske zveze« užívali nikakih nagrad ali kakih stalnih plač. Vsak, kdor je bil izvoljen v odbor, je smatral to za veliko počaščenje in se je tega tudi zavedal. Starejši sokolski bratje se še dobro spominjajo, kako strog je bil postopek, predno je bil kdo sprejet v Sokola in kako strogi so bili pogoji za nošenje sokolskega znaka. Omenim naj, da je bila prav akademska mladina tista, ki je prednjačila v slovenskem Sokolu in zavzemala povečini načelniška mesta in mesta vaditeljev. To tudi je lahko rodilo toliko uspehov, da se je Sokol vkoreninil med narodom.

Ob tridesetletnici, dragi mi domžalski Sokol, ti prisrčno častitam in ti želim, da vztrajaš na začrtani sokolski poti, da vzgajaš svoje brate in sestre v pravem sokolskem, vseslovanskem duhu in da ostaneš na svoji zemlji svoj gospod!

Zdravo!

Brecljnik Franjo.

O razvoju in napredku Sokolskega društva Domžale

Kdaj, kako in zakaj je bilo osnovano Sokolsko društvo v Domžalah je razvidno iz prejšnjega članka. Njegova ustanovitev je bila ajujnost, če se je hotelo zaježiti valu nemštva.

Dejstvo je, da sta br. Slokar Andrej in br. Brecljnik Franjo dve osebi, ki sta najtesneje združeni s spočetjem domžalskega Sokola. Prvi je bil vzgojen v sokolski telovadnici sončne Goriške, drugi v telovadnici Ljubljanskega Sokola; oba pa sta učenca br. dr. Viktorja Murnika. Prežeta naukov tega vzgojitelja sokolstva med Slovenci in po ogromnem uspehu sokolskega zleta v Pragi l. 1904. potrjena v moči sokolstva na slovanstvo, sta v narodno ogroženem kraju spoznala pomen in potrebo ustanovitve močne narodno-obrambne

organizacije ter se z vso silo lotila dela. Lahko bi imenovali enega dušo, a drugega telo, toda eden brez drugega bi ne mogel uspeti, ako bi se sam lotil izvedbe. Resnica je, da bi sama nikakor ne mogla tvoriti društva, če bi ne imela ljudi, ki so mislili, čutili in delali tako kot onadva.

Važen in pomemben je prvi odbor Sokola v Domžalah. V njem so sodelovali: dva absolvirana gimnazijca, trije kmetje, tedanji domžalski nadučitelj, en trgovec in en uradnik.

Kasneje sta bila velika opora odboru br. Trojanšek Avgust iz Stoba in br. Kecelj Ivan iz Trzina. Vse društveno življenje se je vršilo spočetka pri Slokarju. Tam so izvedli priprave za ustanovitev, ustanovni občni zbor, vse seje

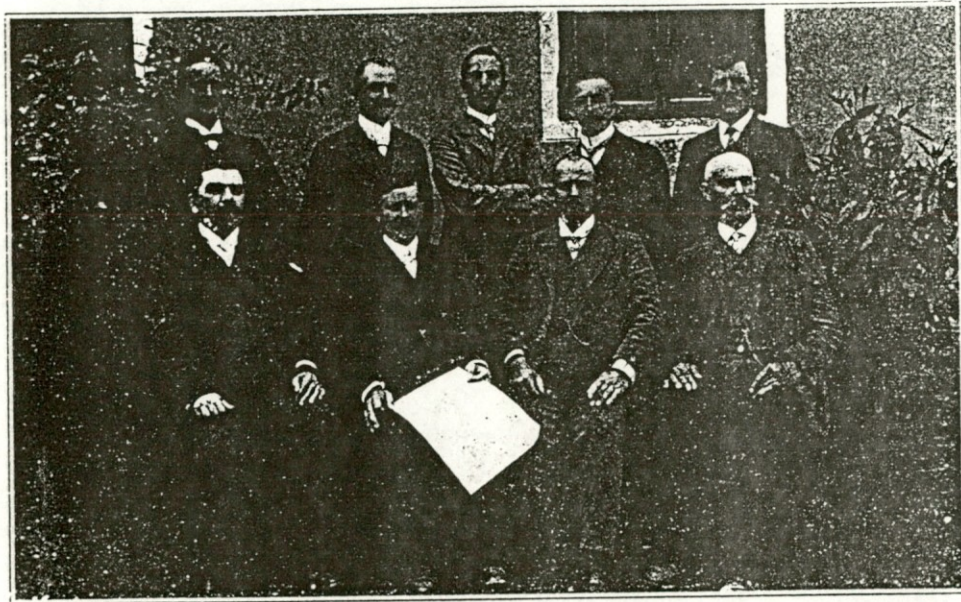
in društvene sestanke. Telovadba in sploh vse sokolsko življenje se je vršilo spočetka le tam. Prva telovadba se je vršila na prostem pod kozolecem, pozimi pa v mali gostilini.

Kmalu po ustanovitvi je zgubilo društvo svojega načelnika br. Brecljnika, ki je moral v svet za kruhom. Zato je hodil poučevat telovadbo br. Drenik, vaditelj Ljubljanskega Sokola. L. 1907. pa je prevzel načelstvo br. Majzelj Fran, sedaj trgovec in posestnik v Mariboru.

Br. Majzelj je bil nadvse vztrajen in požrtvovalen sokolski delavec, takorekoč vzmet, ki je gnal cel aparat. Sejni zapisniki pričajo o njegovi organizatorni moči in sposobnosti, ki se je odražala vsepovsod: v načelstvu, tajništvu,

čič Milan, Petrovec Tomo, Adamič Josip, Javoršek Ignacij. Po dveletnem zidanju je bil dom dne 3. avgusta 1911. slovesno otvorjen.

»Kako smo zidali, je poglavje zase«, tako je dejal pok. br. Slokar v svojem govoru ob 20 letnici Sokola. Velika težava je bila za denar, katerega niso imeli na razpolago. Zato si je odbor postavil za glavno nalogo, zbrati denar in blago ter na vsak način si zgraditi dom. Zbirke v blagu so bile precej izdatne. Kamenje za temelje je dal br. Flerin Franc, ki je še sedaj zvest član Sokola. Opeko je v veliki večini daroval br. Jenčič Milan, opekarnar v Mengšu. Mnogo lesa je prispevala trgovska tvrdka Goljevšek, pri kateri je posredoval kot njen delovodja br. Slokar.

Gradbeni odsek Sokola Domžale l. 1906.

blagajništvu, gospodarstvu, v snovanju in dosegi vsemogočih društvenih načrtov. V njegovo dobo načelstva spada krasno uspeli javni telovadni nastop »Slovenske sokolske zveze«, ki se je vršil 15. VIII. 1907. na sejmišču v Zg. Domžalah. Skromna fotografija priča, da je tedaj nastopilo okrog 100 telovadcev pri prostih vajah. Polnih pet let je bil odbor pod vplivom njegovega plodnosnega dela. To je bilo v dobi priprav, graditve in otvoritve Sokolskega doma v Domžalah. Načelnik br. Majzelj je bil miren delavec, zato tudi ne sloveč. Delo pa, ki ga je vršil in izvršil, priča o njegovih neminljivih zaslugah, ki si jih je pridobil za domžalskega Sokola.

Pomanjkanje prostora za seje, sestanke in telovadbo, čitalnico, igre in druge društvene prireditve, je rodilo potrebo lastnega doma. Ugotovljeno je, da je takratni starosta br. Ravnikar Franc, izdelal načrte za stavbo sokolskega doma, katerega so pričeli graditi l. 1909. V to svrbo pa so osnovali gradbeni odbor, katerega člani so bili bratje: Ravnikar Franc, Slokar Andrej, Skok Anton, Kuhar Franc, Majzelj Franc, Jen-

Potrebni gramoz so vozili s tlako. Pri tlaki so sodelovali domača vsi sokolsko čuteči Domžalci. Z največjo vztrajnostjo je tlačnil in dovažal material br. Bertoncely Pavle iz Domžal ter ima za to velik delež pri zgraditvi Sokolskega doma.

Kljub tlaki in obilnim darovom je manjkalo denarja za izplačilo zidarjev in delavcev. Najeli so posojilo pri mestni hranilnici v Kamniku. Kako je bilo težko dobiti podpise porokov, med katerimi so ostali stanovitni le br. Slokar, Kuhar in Jenčič. A prešli so preko vseh težav. Na dan otvoritve se je zbrala ogromna sokolska množica v Domžalah. Krasno je uspela telovadba, pri kateri je sodelovala vrsta br. Murnika z vajami na štirih bradljah. Ta nastop je dal nove pobude domačemu Sokolu, kateremu se je vsled nezaupanja z zidanjem doma skrčilo članstvo na pičlo število 34. Kasnejše ugotovitve kažejo, da je zgradba doma in telovadišča stala nekaj malega manj kot 60.000 zlatih kron tedanje veljave.

Čina je bil dograjen dom, se je začelo v njem novo življenje. Postal je zatočišče vsega sokolstvu naklonjenega občin-

stva. Javni nastopi, telovadba, prireditve, igre, zborovanja, predavanja in slično delovanje narodnih in prosvetnih društev se je odslej vršilo v Sokolskem domu. Zelo živahni so postali stiki z Moravčani, ki so prirejali pogosto igre in hodili igrati v okolico in Domžale. Domžalski Sokol pa je prirejal izlete v okolico, po Črnem grabnu, udeleževal se raznih sokolskih nastopov na Notranjskem in Gorenjskem. Pošiljal zastopstva na razne sokolske prireditve in slavnosti. L. 1912. je poslal zastopstvo na vsesokolski zlet v Prago in ti člani so prinesli od tam novih pobud.

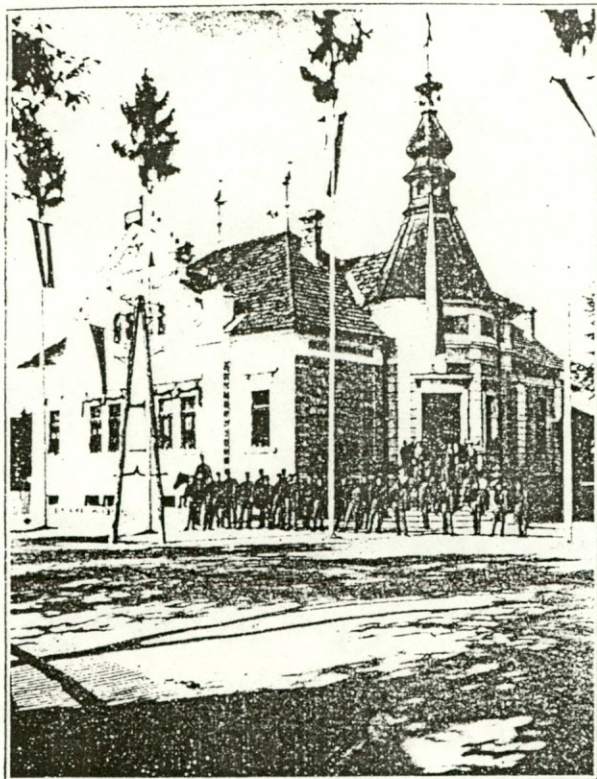
Razgibani vsled balkanske vojne so člani domžalskega Sokola naprosili br. Pustoslavška Rada, da jim je predaval o Balkanu in njegovih prebivalcih. Začeteli so zbirko za »Balkanski Rdeči križ«, kateremu so nakazali 20 K podpore. Odbor je ustanovil tamburaško društvo »Zvonček« z namenom, da bi sodeloval pri domačih prireditvah in s tem prihranil izdatke za godbo. L. 1913. so poživeli Sokoli podružnico Sv. Cirila in Metoda, kateri je bil predsednik br. Slokar, podpredsednica pa sestra šetina Blažena. Ti dve leti je opaziti močno delovanje na prosvetnem polju. A tudi tehnično delo je bilo zelo živahno. Društvu je načeloval vnet in žilav mednarodni tekmovalc br. Rabič Vin-

ko. Po njegovem odhodu l. 1913. je prevzel načelstvo br. Gašperin Jože, ki je ostal načelnik do svetovne vojne. On je bil zadnji načelnik domžalskega Sokola pod tujim jarmom, a zopet prvi načelnik v svobodni domovini, kraljevini Jugoslaviji.

Čeprav je bilo delovanje zadnjih pet let na višku, vendar so denarne obveznosti, ki jih je imelo društvo napram raznim denarnim zavodom, trle odbor-nike-poroke in plačnike. Niso in niso mogli zadostiti svojim obveznostim. Prihajale so vedno pogostejše terjatve, za vedno večje zneske. Te terjatve so spremljale vedno neljube grožnje. Treba je bilo plačati dolgove in zapadle menice, a denarja od nikoder. Da bi obvarovali društvo pred sodnim izterjavanjem ter morebitnim razpustom, so že l. 1912. sklenili osnovali »Društvo za zgradbo in vzdrževanje sokolskega doma v Domžalah«. Pravila za to društvo je sestavil advokat br. dr. Kokalj iz Ljubljane. L. 1913. je to društvo prevzelo nase vso finančno odgovornost in skrb, ki je prej visela na Sokolu. Seveda je obstajalo društvo pretežno iz večine samih članov Sokola. To je: Slokarja, Kuharja, Jenčiča, Ravnikarja in Majzelja, ki so bili že kot poroki vezani na izplačevanje društvenega dolga.

Kakor povsod, kjer nastopi pomanjkanje, nastanejo vsemogoča ugibanja, prerakanja, prepozna svarila, nasveti in očitanja, tako so se tudi med odborom in društveniki Sokola pojavila razna mnenja, nesporazumi in nasprotstva, ki so imela svoj izvor le v večini v slabih gnotnih razmerah društva. Oprijeli so se zadnjega sredstva: nabiralnih blokov

in pločevinastih nabiralnikov, katere so spravili med svoje ljudi z namenom, zbrati vsaj toliko, da bi mogli kriti neplačane zastale obresti. A konkus se ni obnesel. V takih prilikah in težavah se je znašlo društvo I. 1914., ko je izbruhnila svetovna vojna.

Sokolski dom v Domžalah

Svetovna vojna je z vso silo zasegla sokolstvo vobče. Vsa sokolska društva so bila razpuščena. Z mobilizacijo najagilnejših tvorcev domžalskega Sokola je prenehalo vsako delovanje. Dokler je bil doma br. Slokar, je kot starosta prejemal razne dopise in vršil vse ostale posle. Ko je bil mobiliziran tudi on, je prešla naloga na blagajnika in najstarejšega člana br. Kuharja, ki pa ni polagal posebnih važnosti na razne dopise, katere je prejemal. Zato iz te dobe ni shranjenih niti najvažnejših spisov.

Na jesen I. 1914. je bil v sokolskem domu nastanjen kader 97. tržaškega pošpolka, ki se je čez dobrega pol leta izselil iz Domžal. Od 31. julija I. 1915. pa do 3. marca 1918. je bila v njem vojaška bolnica s 104 posteljami. To so bili težki časi za vse, zlasti pa za Sokolsko društvo. V domu so gospodarili tujei z zavestjo, da so prostori društva, ki je bilo vsled avstrijskih državnih interesov razpuščeno. Mnogo drage društvene imovine je bilo izropane, deloma uničene. Izrezano je bilo usnje s telovadnega orodja in treh blazin, zgubili so se kroji, telovadna obleka, trobilni rogovi, mize, stoli, knjige iz knjižnice itd. Poškodovane so bile peči, zidovi, parket in stavba sama na mnogih krajih. Tedaj ugotovljena škoda je po točnem zapisniku znašala 7.160 K na

podlagi kupne cene, s katero je bilo blago nabavljeno pred vojno. To so bile posledice vojne!

Ni bilo dovolj! Med vojno so prihajale leto za letom hujše terjatve na poroke in plačnike vsled cela leta neplačanih obresti. Ker so bili poroki v voj-

ni, plačnika nikjer, je bil sokolski dom na tem, da bo prodan. Nekateri intereseanti, katerih je bilo tudi nekaj iz Domžal in razni vojni dobičkarji, so si prizadevali, da bi se to zgodilo.

Tedanji gerent občine Domžale g. Cerar Franc, posestnik in tovarnar slaminikov v Stobu pri Domžalah, je kot pošten in zaveden Slovenec, čeprav ni bil nikdar prej član Sokola, odločno izjavil: »Dokler bom jaz imel kaj moči, Sokolski dom ne bo prodan!« In res! Dr. Tavčar Ivan je kot pravni zastopnik Mestne hranilnice v Ljubljani, predlagal sodišču, naj se stavi Sokolski dom v Domžalah pod prisilno upravo. Temu predlogu je sodišče ugodilo in je imenovalo g. Cerarja za prisilnega upravnika. Ta dva moža sta rešila sokolski dom prodaje in zato se ju domžalski Sokol vedno s hvaležnostjo in spoštovanjem spominja. Po prevratu je g. Cerar izročil dom društvu v njegove namene.

Nepopisno čuden, a vendar razumljiv je bil konec svetovne vojne. Zato je razumljivo navdušeno praznovanje osvobojenja Jugoslovenov. Praznik osvobojenja se je vršil v Domžalah dva dni popreje kot v Ljubljani. To je v nedeljo, dne 27. oktobra 1918. Tedaj je po štirih letih vojnih grozot, prvič v svobodni domovini zopet nastopil domžalski Sokol v krojih in se udeleževal veli-

kega manifestacijskega spreveda po Domžalah. Prvič je svobodno razpel svoja krila in se lotil dela domala z istimi člani, s katerimi je prenehel. Ko so bile v kraju slavnosti in praznovanja, se je odbor sestal na praznik Ujedinjenja, dne 1. decembra 1918. Nastopil je v krojih s 14. člani, 7 članicami, 22 dečki in 14 deklicami. Vse telovadce je zbral in vodil društveni načelnik br. Gašperin Jože. Spčetka je bil sam za vse telovadne oddelke, zato je bil trd in hud začetek, čeprav v svobodni domovini. Polagoma in počasi si je pridobival vaditelje in vaditeljice, a članstvo se kljub novim razmeram ni dvignilo nad število pred vojno. Preveč je bilo svobode in nevere. Seznam iz leta 1919. izkazuje 138 članov in članic napram 128 ob priliki ustanovitve Sokola v Domžalah. Svest si odgovornosti, si je odbor zadal kot prvo nalogo, plačati ves dolg. Br. Šetina Egidij, ravnatelj v Majdičevem mlinu v Jaršah, je kot član odbora predlagal razpis 200 nabiralnih pol po 200 K. Odbor mu je poveril izvedbo tega načrta, ki ga je sijajno dovršil, za kar se mu je občni zbor II. I. 1920. javno zahvalil in mu izrekel priznanje.

Obresti, menice, poprava stavbe, slikanje, prepleskavanje, poprava telovadnega orodja, nakup krojev, napeljava elektrike v dom in slične nujnosti so zahtevale takojšnjih plačil. Zato se na račun dolga ni mnogo nakazalo. Prva telovadna akademija se je vršila 19. III. 1920. Dohodki raznih prireditev, zbirka potom nabiralnih pol, veliki javni nastop 20. IX. 1920. pa so dali toliko, da je bil v jeseni t. l. plačan ves dolg, katerega je bilo po zapisniku I. III. 1919. še 45.000 K. Šele I. 1920. je postalo torej društvo zares samostojno in »pod svojo streho svoj gospod«, kot je rekel tedaj njegov starosta br. Slokar.

V to lepo dobo procvita in razvoja domžalskega Sokola spada slavnostni sprejem tedanjega prestolonaslednika regenta Aleksandra, ko se je dne 29. VI. 1920. peljal iz Ljubljane skozi Domžale v Celje na obiske po Sloveniji. V Domžalah je bil oficijelni sprejem za ves okraj, kažejo še ohranjene slike in poročila v listih tistega časa. Poleg mnogoštevilnega naroda, zastopnikov uradov in društev se je sprejema udeležil domžalski Sokol z vsemi oddelki v krojih.

V letu 1921. se je sestavil odbor za širjenje sokolstva v okolici. Ustanovljeni so bili sokolski odseki: 17. VII. 1921. v Moravčah, 26. VII. 1921. v Dobu, 14. VIII. 1921. na Brdu. Prva dva sta se razvila v samostojni društvi že I. 1930., dočim je bil odsek na Brdu likvidiran I. 1927., ker ni bil zmožen za nadaljnjo življenje. Zato pa se je I. 1933. ustanovila sokolska četa v Krašnji, ki lepo uspeva in napreduje in katere duhovni ter faktučni vodja je br. Mehora Dragotin.

Javni telovadni nastopi doma, v okolici, v Osijeku, koncerti, dramatične predstave, tekme, izleti in razne prireditve so prinašale društvu mnogo življenja in pobude, a tudi mnogo stroškov. Število članstva je padlo na 93. Vzrok: nesporazumi in nasprotja med članstvom. Slično je bilo v l. 1922., v katerem si je društvo nabavilo nov klavir za 72.000 K.

Na podlagi obveznic brezobrestnega posojila je izvedel med člani nabiralno akcijo br. Turk Matej, ki je deloval na to, da je odbor v tem času izvršil novo napeljavo električnih žic v domu in nabavil boljše razsvetljavo v dvorano. Štem je bil dan pogoj za številnejše in boljše obiskovane domače prireditve, koncerte, akademije in veselice.

Ni v neposredni zvezi s Sokolom, a vredno je omeniti, da se je Sokolsko društvo Domžale udeležilo 7. maja leta 1924. odkritja spomenika kralja Aleksandra I., ki ga je pred svojo hišo postavil br. Slokar Andrej. Prav tako se je društvo udeležilo in nastopilo pri slavnostni proglasitvi Domžal v trg dne 9. avgusta 1925.

23. novembra 1926. je izgubilo društvo svojega najjačjega duhovnega delavca, prvega starosta br. Slokarja Andreja. Bil je odkrit, pošten in odločen narodnjak. S svojim značajem si je pridobil veljavo in spoštovanje tudi med političnimi in narodnimi nasprotniki. Železna volja, vztrajna doslednost in nesebično žrtvovanje so ga usposabljal za delo pri Sokolu. Tu je deloval od ustanovitve pa do onega dne, ko je plačal zadnjo paro dolga na domu. Umaknil se je šele potem, ko ga je bolezen priklenila na posteljo in dopolnila njegovo življenje. Z njim je društvo izgubilo svojega pravega očeta.

V letih 1923. do 1928., polnih nemira in iskanja, je bilo nastopilo važno vprašanje: preureditev odra. Ta je že davno postal premajhen in ne odgovarja več potrebam časa. Strah pred komaj plačanimi dolgovi in obče mnenje, da čas zadolževanja ni ugoden, je bil vzrok, da so odbori odrivali velevažno vprašanje z dnevnega reda in iz leta v leto, tako, da je ostalo nerešeno še do danes. Jasno je, da je razšritev in z njo zvezana preureditev odra za društvo najnujnejša potreba, ker je razmah in napredek pri delu na sedanjem odru nemogoč.

Skoro gotovo se je vsled teh prilik usmerilo delovanje društva bolj na zabavno stran. Poživili so zanimanje za glasbene in veselične prireditve. Te so bile pogosto združene z različnimi mnenji in ugovori, trenji in nasprotovanji, tako v odboru kot izven njega. To pričajo izredno ogromne seje v l. 1925. Zapisnik jih beleži 31. Mnogo jih je bilo, ker je društvo praznovalo 20-letnico svojega obstoja, za katero proslavo je bilo potreba mnogih priprav. Proslava sama se je izvršila zelo svečano dne 26. XII. 1925. Nastopi, tekme, prireditve, udeležbe in sodelovanja se vrše to leto 32 krat. S silo in težavo

se vzdržuje telovadba, ker so razmere zelo omajane. Telovadke izgube svojo načelnico sestro Ušeničnik Maro, ki je skoro sedem let požrtvovalno in vestno načelnikovala in vodila telovadbo članic. Povsod se čuti, da vodstvo ni kos in večje sokolski nalogi. Število članstva se krči in pade koncem l. 1926. na 76. Nastane pomanjkanje sposobnih in delavnih moči, menjajo se načelniki in odborniki, a končno se ta nemir ustali pod starostu br. Petrovcem Tomom in tihim sokolskim delavcem br. Skokom Antonom.

Br. Skok Anton je eden izmed onih ustanovnih članov Sokola, ki se ni nikdar silil v ospredje, ki pa je bil prav zato vedno najjačja vez med članstvom in odborom. S svojo mirnostjo, skušnjo in treznim prevdarkom je v najtežjih časih ravnal nasprotja in blažil trenja ter neopaženo preprečeval nevarnosti, ki so nastajale v notranjem življenju društva. Vedno je sodeloval na vseh prireditvah nastopih in zletih ter dajal lep zgled sloge in požrtvovanja. Brezplačno je dajal v uporabo električni tok za razsvetljavo vseh prostorov in to več kot 10 let. Njegova velika vrlina kot Sokola je ta, da ni nikdar spraševal kdo je v odboru, pač pa je samo poizvedoval, s čim bi mogel biti Sokolu na uslugo. Zato je sedaj naš starosta.

V tej dobi tavanja in iskanja se je l. 1925. pojavila želja in potreba po uvedbi kino-predstav v sokolskem domu.

Poskus se je vršil potom nekega zasebnega, skoro potujočega kinoposestnika. Po nekaj mesecih se je v l. 1926. osnoval sokolski kino odsek s pr-

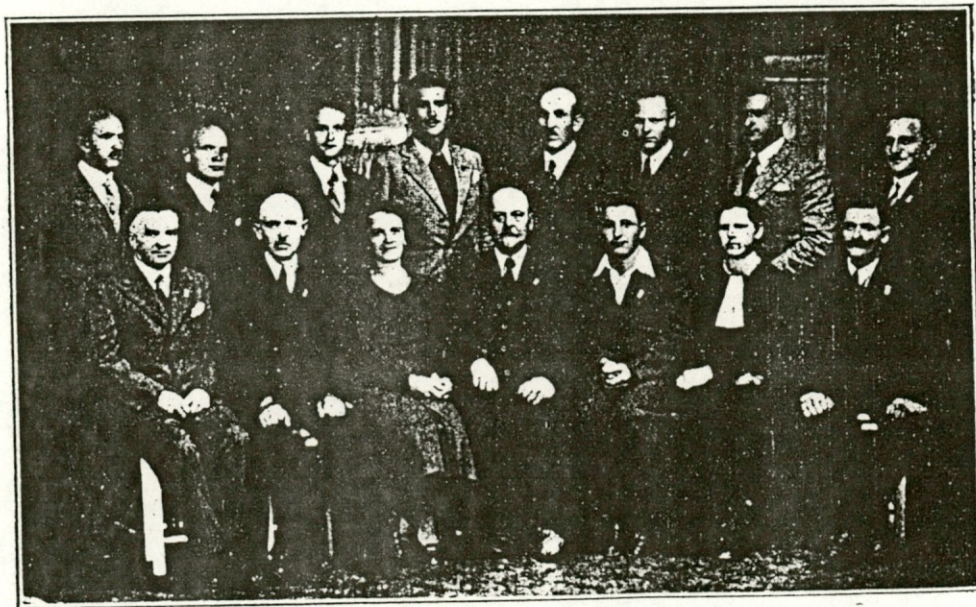
pred proračunanim terminom so to pare točno plačani in poravnani vsi stroški za nakup kino-aparature.

V l. 1928. in 1929. je izvršil odbor razna popravila na stavbi in v dvorani. Ometi, streha, ograja, preložitev parketa v dvorani, prepleskanje in druga dela so stala nekaj nad Din 10.000.—, kar je bilo deloma sproti, deloma pa v kratkem času poravnano.

Dočim je delo v telovadnici zadnja leta močno trpelo vsled nepomirjenja raznih duhov, ki so si svoje delovanje tolmačili za pravilno, se v l. 1929. opazi preokret. Telovadnica se polagoma polni, število članstva se prične dvigati, prireditve so lepo obiskane, opaža se poset popolnoma novih ljudi, kino-odsek dobro obratuje, prosvetno delo se poživljuje, vrše se igre in predavanja, knjižnica posluje z malenkostnim obiskom, pomirjenje je tu in uspehi složenega dela so vidni.

Tehnična dela in telovadbo domala vseh oddelkov vodi in poučuje vztrajni in neumorni načelnik br. Vidmar Fran. Zato so zelo pogosta sodelovanja v okolici. V l. 1928. jih je 21, v naslednjem letu pa 19. V plačevanju članarine se opazi prvo pomanjkanje denarja. Prireditve, ki jih je tudi pri ostalih društvih v trgu vse polno, zmanjšujejo gnotne uspehe pri Sokolu.

6. decembra 1929. je izšel v Službenih novinah zakon o ustanovitvi Sokola Kraljevine Jugoslavije. Novo imenovana uprava se sestane v februarju l. 1930. in se loti dela. Nabavi si različnega inventarja za 2.100 Din, telovadni drog za 3.300 Din, stroški za vsesokolski zlet

Sedanji odbor Sokola

vimi odborniki, brati: Petrovcem Tomom, Šetinom Egidijem in Seljakom Rudolfom. Ta odsek nabavi kino-aparat za okroglo 40.000 Din in igra prvo predstavo sredi avgusta l. 1927. Na podlagi že obstoječih sokolskih kino-odsekov napravi kalkulacijo in ugotovi amortizacijo na dobo petih let. Pol leta

v Beogradu znašajo Din 3.600.—, udeležba na istem: 31 vsega članstva. To leto slavi društvo tudi 25 letnico svojega obstoja. Kmalu nato pa izgubi svojega starosta br. Petrovca Toma, ki se preseli v Ljubljano.

Brat Petrovec je bil član društva od l. 1906. t. j. od kar je bival na svojem

službenem mestu kot nadučitelj v Jaršah. Pri društvu je deloval večinoma kot tajnik, predavatelj, podstarosta in starosta. Skozi vseh 24 let je njegovo izven službeno delo zvezano z delom Sokola, ko je bil učitelj Sokol zaznamovan kot državi in deželi opasen element, ki ga je treba imeti stalno v evidenci. S svojim zvestim in vztrajnim delom je v najtežjih letih društva postal njegov odločen tvorec, kateremu je društvo dolžno spomina in hvaležnosti.

9. novembra l. 1930. je posetila Domžale Kraljevska vlada z ministrskim predsednikom g. Živkovičem Perom, ki si je ogledal sokolski dom, dvorano in ostale prostore.

Z naporom in trudom se je pričelo delo v l. 1931. Posledice izrednih stroškov prejšnjega leta, ko je postal denar že drag, so se oglasile v mnogih neplačanih računih in zato v snovanju, kako dobiti sredstev za njih kritje. Najbrž se vsled tega pojavi oddvojenost med prosvetnimi in tehničnimi delavci, ki pa se kasneje vedno znajdejo v skupnem delu pri nabavi društvenega prapora, ki naj bi bil razvit v spomin 25 letnice društva.

Zopet krožijo nabiralne pole; med darovalci prvači kum br. Majdič Franc iz Vira. Praporu kumuje sestra Šetina Blažena. Prapor stane 5.434 Din. Razvitje se vrši 9. avgusta 1931. ob izredni udeležbi naroda. Po gmotno dobro uspelem razvitju nabavi društvo članskih krojev za Din 4.451.— in drugega inventarja za Din 1.500.—. Toda pogosti nastopi in sodelovanja grede vedno višje, z njimi vred rastejo tudi stroški. Vseh sodelovanj je zabeležiti to leto 24. Glavni delež na plodonosnem in uspeha polnem delu v telovadnici in na telovadnih nastopih, izletih in tekmah imata marljivi načelnik br. Vidmar Franc in vztrajna načelnica s. Durjava Milena.

Naslednje leto je prešlo tehnično vodstvo v mlade in velikim nalogam komaj večje roke. Telovadba se poživi z novo uvedeno igro odbojko in z nabavo nove bradlje za Din 5.678.—. Vrše se nastopi doma in v okolici, toda niso več tako številno obiskani. Pozna se pomanjkanje denarja pri posameznikih kot pri društvu. Zato se poživi delo na prosvetnem polju. V kolikor dopušča gmotno stanje, se popravi oder, nabavi nove kulise, skrbi za igre in predavanja. Knjižnico prevzamejo sestre Ušeničnik Gizela in Mara; s svojo sposobnostjo in pridnostjo urejajeta, zbirata, nabavljata in sami darujeta knjige. Obisk knjižnice se močno dvigne in njen sloves gre daleč izven območja društva.

Med tem se snuje ustanavljanje sokolskih čet v Blagovici in Trzinu. Na jesen se vrši gospodinjska nadaljevalna šola, na zimo oživi godbeni odsek. Nastane vprašanje nabave novega zvočnega kino-aparata, ker se je nemi film preživel in osvaja le zvočni.

Zato je pooblastil občni zbor l. 1933. kino-odsek, ki ga tvorijo sposobni in agilni bratje: Šrihar Ivan, Bizjak Slav-

ko, Sršen Jože, da izvede nabavo zvočne kino-aparature. Sredstev ni. Predlagajo razpis brezobrestnega posojila, ki naj da možnost in osnovo nabave. Obveznice po 100 Din grede med članstvo in v okolico. Sokoli podpišejo 21.200 Din brezobrestnega posojila za novo aparaturo, ki stane 41.500 Din. Z nabavo aparature je v zvezi preureditev motorjev, kabine, dvorane, kar stane poleg te vsote še okroglo 6.000 Din več. Z vztrajnim delom, varčevanjem, neprestanim kalkuliranjem kljubuje kino-odsek, dokler traja njegova sezona, t. j. do maja. Skušnje izza prejšnjih let kažejo, da je treba čez poletje z obratom ponehati, ako noče odsek trpeti izgube. Tako obrat do septembra preneha, ne prenehajo pa denarne obveznosti, katere je treba točno izpolnjevati.

Na račun podviga kino-odseka upada zanimanje za telovadnico, ki je čimdalje pičleje obiskana. Vzroki upada pa so še v različnosti nazorov, kaj je Sokolu bolj potrebno in v tem izvirajočih nasprotstvih ter čestokrat v omalovaževanju dela na eni kot na drugi strani. Na zimo poživi delo orkester in smučanje, ki je z vso vnemo prvič uvedeno v društvo.

Društveni običaj je, da nastane pred občnim zborom živahno gibanje, ki je vedno zdravo. Članstvo sodi in izbira vodstvo. Zato je l. 1934. pokazalo mnogo nad. Vrše se priprave za pokrajinski izlet v Zagrebu in Sarajevu. Zagreb poseti 14 članstva, Sarajevo pa 46 članstva naše sokolske družine. V telovadnici se pojavijo težave, ker telovadci izgube načelnika, ki mora v službo. Isto je z načelnico. 28. VII. 1934. umre starosta. Brat Šetina Egidij, ki je bil vedno, zlasti pa v zadnjih 5 letih kot

društveni starosta eden glavnih stebrov opornikov društva. Koliko je dajal telovadcem, deci, ob izletih, za kulise na odru, za nastopce, tekme in izlete izven banovine, pišejo samo sejni zapisniki. Kolikokrat je zalagal ali izposloval podpore in posojila odboru. Društvo se mu je oddolžilo samo s hvaležnim počaščenjem na poslednji poti v njegovem rojstnem kraju v Črnomlju.

Na večer 9. oktobra 1934. je prispela pretresljiva vest: kralj je mrtev! Nismo zvedeli ne telefonično ne brzojavno. Oznanili so nam jo oni, ki so po radiu poslušali Prago.

Panika. Preplašeni obrazi. Skrb. Nešteto vprašanj. Kratki odgovori. Dvomi. Upanje, da morda le ni resnica. Vrvenje po cestah. Zbor pred pošto. Čakanje poročil. Molk uradov. Noč nejasnosti. Naslednji dan potrdi resnico. Mučno in težko stanje!

Trg v črnini. Zvečer vsepovsod žalne seje, komemoracije, sestanki, posveti in delo.

Sokoli v Domžalah so očito in dostojanstveno dali izraza čustvom ljubezni in spoštovanja do svojega največjega brata v Sokolu in kralja Jugoslavije. Pogreba viteškega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja sta se z društvenim praporom udeležila starosta br. Skok Anton in praporščak br. Gabrič Janko.

V znamenju oporoke blagopokojnega kralja in pod nekdanjim starosto Sokola kraljevine Jugoslavije Nj. Vel. kraljem Petrom II. je društvo s pojačeno silo zastavilo delo v dobitnem narodu in kralja, države in sokolstva. Tako vzpodbujeno je v l. 1935. nastopilo v svoje 30 leto obstoja.

Z d r a v o !

Stenovec Ivan

Vse bratske odbore in gg. lastnike kavaren, restavracij in gostilen najvljudneje naprošamo, da dajo list na vpogled članstvu ter cenj. občinstvu!

SOKOLSKO DRUŠTVO DOMŽALE

bo proslavilo 30 letnico svojega obstoja, dne 4. avgusta 1935.

S P O R E D :

Popoldne ob 15.50 uri zbirališče Sokolov in občinstva pred Sokolskim domom. Nato se bo formirala povorka, v kateri bo sodelovala konjenica, narodne noše ter Sokoli (člani, naraščaj in deca).

Sprevod bo šel preko trga po Ljubljanski, Kolodvorski in Industrijski ter zopet po Ljubljanski cesti. Lastnike naprošamo, da okrase svoje domove z zastavami in zelenjem.

Nato defile pred spomenikom Viteškega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja, slavnostni govori in zabijanje spominskih žeblicev v drog društvene prapora.

Ob 4. uri VELIKA JAVNA TELOVADBA.

Po telovadbi narodna zabava in ples.

Pri proslavi sodeluje priznana domžalska godba. *Use, ki imajo narodne noše iz Domžal in okolice vabimo, da sodelujejo in s tem pripomorejo k sijaju našega dne!*

Za tujce zveze ugodne!

Vabljeni vsi prijatelji sokolstva!

Z D R A V O !

UPRAVA.

Kam plovejo . . .

Večer je. Na pomolu njujorške luke je nekoliko potihnilo. Sonce pošilja svoje poslednje žarke izmučenemu svetu. Valovi morja se poigravajo veselo v njih objemu. Prelivajo se v najrazličnejše, najprečudnejše barve in oblike. Pred seboj gledam bajni svet... Moje misli pa plavajo po njem, plavajo... Plavajo po morju, po morju življenja... Razpeta so mlada jadra, ki me nosijo po teh lahnih pozlačenih valovih.

V daljavi zrem svoj pristan. Zavit je v meglo. A vendar mi je blizu. Da, blizu mi je, oblit z žarki sreče, odet s perotmi želja. Bo-li moja barka mogla kedaj vreči sidra v ta daljni, meni tako blizu, pristan. Zato plovi, plovi!... Plovi barka moja, plovi naprej! Ne boj se! Ne boj se valov, ki sovražni ti niso, če znaš jim zapeti pesem, ki jih uspa, ti pa medtem drčiš po njihovih ostrinah.

Veš-li kje je ta moj zaželjeni pristan? Veš-li, kdo barka je? Pristan, to cilji so mojega življenja. Barka, to moja so

hrepenenja... Daleč plovejo... plovejo...

* * *

Zazibal sem se kakor v sanjah. Vzdramil me je žvižg pravkar odhajajoče ladje. Ozrl sem se. Sončnih žarkov ni bilo več. Večerni somrak nastaja.

Na pomolu se sprehaja nekdo. Koraki so mu nemirni. Obstoji. Zazre se v daljavo... Se vzdrami in zopet koraka nemirno. Naposled se ustavi in se vsede na klop, ki mu je ponudila trudnemu, da se ob večernem hladu spočije na njej.

Bil je mož srednjih let. Obraz mu je mračen. V čelu so mu bile začrtane črte težkega dela in trpljenja. Spoznal sem, da je to človek-trpin, kateremu že celo življenje pojejo pesem, pesem durvovih akordov, stroji izza temnih sten.

Zazre se zopet v daljavo... Oči se mu zaiskre v odsevih daleč na obzorju plavajočega meseca. Misli se mu pode po glavi. Hrepenenja mu domujejo v srcu. Z lahnimi koraki sem se mu počasno bližal, da mu ne bi ukradel nje-

mu tako dragocenih misli, da ga ne bi zdramil v svetu njegovih hrepenenj...

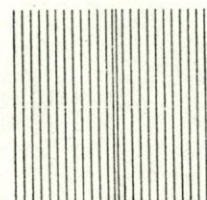
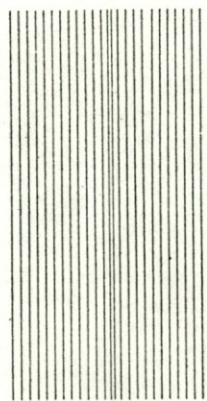
Hipoma obstanem. Obdala je tudi mene koprena njegovih misli. Zazrl sem se vanj. Odkod ta skrivnostna sila? A spoznal sem... Bil je... bil je... moj oče...

Njegove misli so si nadela krila. Odletel je z njimi preko morja. Vzletel je, da vidi svojo domovino, da bi vsaj v sanjah občutil njen mehkobni objem. Kruta si tujina! Trgaš od nas življenja polne sinove, izsesavaš naše sile in nam jih vračaš izmučene, če ne poginejo že poprej v tvojih krutih krempljih. Daš nam le eno. Naučiš nas spoznanja in ljubezni do svoje domovine. O domovini, tisti, ki so te spoznali v tujini, tisti naj te sodijo, a njih sodba bo mila in pravična.

Daleč od tebe, domovina, plovejo tvoji sinovi. K tebi pa se vračajo vedno njih misli. Daleč plovejo misli... Daleč plovejo hrepenenja... plovejo... plovejo...

Ost.

Vse prijatelje sokolstva

vabi na proslavo

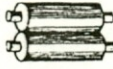
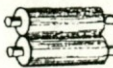
30 - LETNICE

Sokolskega društva Domžale

dne 4. avgusta 1935

ob 15. uri popoldne

UPRAVA

FRANC VIDALI DOMŽALE trgovina-gostilna se priporoča za obisk	ANTON MÜLLER GOSTILNA IN VIN- SKA TRGOVINA DOMŽALE		Jože Janežič mesarija Domžale Podružnica Dob
JERNEJ BOLHAR USNJAR DOMŽALE	BLATNIK FRANC PEKARIJA dvakrat na dan sveže pecivo DOMŽALE	J. Praprotnik trgovina šivalnih strojev, koles, motorjev in gramofonov Domžale	TROJANŠEK VINKO KROJAŠTVO DOMŽALE
Juvan & Oberwalder izdeluje slamnike in klobuke na drobno in na debelo DOMŽALE	PRISLAN FRANC GOSTILNA DOMŽALE SE VLJUDNO PRIPOROČA	PAVEL BERTONCELJ VALJČNI MLIN DOMŽALE	Škrabar Alojzij slavnikarstvo DOMŽALE
HABJAN VINKO, DOMŽALE GOSTILNA IN ZALOGA UNIONSKEGA PIVA			Najtopleje se priporoča GOSTILNA SLOKAR Istotam avto garaže in mehanična delavnica DOMŽALE
ROMEJA LOŽAR TRGOVINA Z MEŠ. BLAGOM CENE NIZKE-POSTREŽBA SOLIDNA DOMŽALE	CERAR IVAN Priporočam vsakovrstne čevlje lastnega izdelka po meri in tudi na zalogi močno in zanesljivo trpežno blago Domžale, Ljubljanska c. 59		ADAMIČ VRVARNA JOSIP izdeluje in ima na zalogi razne gasilske in sportne potrebščine DOMŽALE
FRANC JANEŽIČ gostilna pri „JOŽETU“ DOMŽALE	ANDREJ KOVAČ GOSTILNA MESARIJA DOMŽALE	IVO BRESKVAR DOMŽALE brivski salon za gospode in dame TRAJNA ONDULACIJA	IVAN KIRCHER DOMŽALE priporoča soda vodo in šabeso
ALOJZ CERAR mehanična delavnica, popravila in prodaja ko- les prvovrstne kvalitete DOMŽALE	JANEZ GABRIČ KOVAČIJA-ŽAGA DOMŽALE	ANTON DIMNIK trgovina z mešanim blagom DOMŽALE	PAVLOVČIČ J. FOTO-ATELJE SE PRIPOROČA DOMŽALE
 IVAN KURALT, DOMŽALE INDUSTRIJSKI MLIN NUDI VSE VRSTE MLEVSKIH IZDELKOV INDUSTRIJSKI MLIN			SE PRIPOROČA Steiner Fr. MESAR IN PREKAJEVALEC DOMŽALE
PRIPOROČA SE Ivan Sicherl TRGOVSKI VRTNAR DOMŽALE	M. JENKO izdeluje vsakovrstno pleteno blago Taborska cesta 25 DOMŽALE	PRIPOROČA SE GOSTILNA pri Vehovcu VIR-DOMŽALE	Se priporoča JOŽE RAPE, krojaštvo DOMŽALE STIPLOVŠEK ALBERT PEKARNA DOMŽALE 81
Januš Franc GOSTILNA STARA POŠTA DOMŽALE	Restavracija OREHEK IN SEDLARSTVO DOMŽALE	Fr. Ložur gostilničar in trgovec IHAN-DOMŽALE	Se priporoča KARLA PRISLAN gost. SELJAK, DOMŽALE IVAN ŽLEBNIK urar-avtotaksi DOMŽALE

Jos. Senica, Domžale

podružnice:

Moste pri Komendi,
Sneberje, Moravče

Izbira velika — Cene nizke!

Priporoča se

Zofi Kleinlercher
slaččice-delikatese

Domžale

Ivan Brecljnik

stavbeno in pohištveno mi-
zarstvo z vodnim pogonom

Količevo - Domžale

Izdelovanje vodnih gon.
koles. Oblanje desk in stru-
ženje kolarskih potrebsčin.

VALJČNI MLIN **Franc Majdič** VALJČNI MLIN
VIR - DOMŽALE

Kocjančič & Drug

družba z o. z.

tvornica vate in obvezilnega materiala

Vir - Domžale

Ivo Detela

priporoča

svojo gostilno
in trgovino

Dob - Domžale

Janežič Valentin

gostilna in trgovina
z žganjem na debelo

PŠATA - DOMŽALE

Alojzij Kanc

tovarna parketov

Mengeš

Menart Jakob

trgovina
se priporoča za
cenjen nakup

Domžale

Tovarna
kvasa

Lojze Kanc

Mengeš

JOŽEF SMOLNIKAR

splošno krojaštvo
Rodica št. 45

DOMŽALE

Vse tapetniške
izdelke dobite
strokovno iz-
vršene in naj-
ceneje le pri

MARTIN MALI

avto DUCO
ličanje in splo-
šno tapetni-
štvo

DOMŽALE

Franc Kandušar

trgovina z
usnjem in
mešanim
blagom

Mengeš

Pavel Kosec

gostilna in strojno mizarstvo
MENGEŠ

Marija Dolar

prodaja slaščic
DOMŽALE

Industrija platnenih izdelkov

družba z o. z.

Jarše p. Domžale

priporoča svoje
izdelke

platno za naraščajske in dečje
kroje, platno za šotore, domače
platno, surovo platno, za krojaške po-
trebsčine, kanafas, prevlake za prepro-
ge, platno za ležalne stole, gradle za
zastore, gradle za žimnice, brisače, na-
mizno perilo, platno za obleke, buret,
razne impregnirane jadrrovine, platno
za sončne plahte, i. t. d.

Naši izdelki se
dobe v vsaki
boljši manu-
faktorni trгови-
ni.

JOŽE GAŠČERIN
kleparstvo
Domžale

Za obilen obisk se vljudno priporoča
Frane Oset, restavracija
„NOVA POŠTA“
DOMŽALE

Dell Belo Avgust
irivski salon za gospode in dame
Trajna ondulacija
Domžale

Barve, laki, firnež in vse v slikarsko in plekarsko stroko spadajoče potrebščine pri
LUSTRA-V. Laznik
LJUBLJANA, Gosposvetska 58.

„ALKO“
d. z o. z.
alkoholne in brezalkoholne pijače
Ljubljana

▪
DAJ-DAM
Ljubljana
▪

Semena
za polje in vrt
SEVER & COMP.
LJUBLJANA

Bonboniera
Joško Oset
Ljubljana
Tyrševa 1 in 7

Poljedelške stroje, orodje za obrtnike in industrijo, pumpe in cevi za vodo, gumijaste cevi za škropljenje, kuhinjsko posodo, žimo, smodnik, kamniktit, čebelarske potrebščine, betonsko in palično železo, pločevino, žičnike itd. ter vso železnino dobite pri trdkri
Fr. Stupica, Ljubljana, Gosposv. c. 1

Restavracija
pri kolodvoru
JULIJ KAJTNA
Domžale

Fr. Erbežnik
priporoča
damske in moške slamnike in klobuke
Vir-Domžale

Cenjenemu občinstvu se priporoča mesarija
LUDVIK FLERIN
Domžale

Vinko Müller
trgovina z vinom
Domžale

Frane Končan
splošno ključavničarstvo
Domžale

Dentist zobotehnik
MAKS GOLOB
Domžale

NASTRAN in DRUG

družba z o. z.
veletrgovina mlevskih izdelkov
Pošta **RADOMLJE**, žel. postaja Jarše-Mengeš
Telefon: DOMŽALE št. 4.

IVAN KACIN
Domžale
tvornica glasovirjev in harmonijev.
Novi pianini od Din 10.000.—
harmoniji od Din 2.000.—
Tudi na obroke - Zahtevajte cenik

Jare Anton
pekarija
Domžale

Se priporoča
ZAJC & GRČAR
splošno mizarstvo
Domžale
Kolodvorska ulica št. 32

Priporoča se
Urbanija Alojz
pohištveno mizarstvo
in pogrebni zavod
Domžale

RADIO APARATI najmodernejši modeli **OJAČEVALCI**

za dvorane, restavracije i. t. d. **RADIOVAL**

Zamenjavamo ugodno zastarele radio aparate za moderne.

LJUBLJANA, Dalmatinova ul. 13

Telefon 33-63

R. WILLMANN
strojno podjetje
LJUBLJANA, Slomškova 3

Tovarne klobukov in slamnikov
Ladstätter,
Kurzthaler, Oberwalder
družba z o. z. DOMŽALE

J. BONAČ sin

Ljubljanska kartonažna tovarna Ljubljana
Tovarna za papir in lepenko KOLIČEVO - DOMŽALE

Centrala: LJUBLJANA Čopova 16

Tel. int. 23-07 in 34-81 - Brzjavke: Bonač sin Ljubljana

Vsakovrstne kartonaže,
papir in lepenka

Tovarniške znamke: za toaletni papir „SANOL“ in „HERMES“
za registratorje in mape za korespondenco „Hermes“ in „Redos“

Josip Stupica

Ljubljana, Slomškova
ulica št. 6.

Telefon št. 28—26.

Trgovina avtomobilov in konjskih
oprem. — Jermenarstvo in sed-
larstvo.

Avtoličanje po najnovšem ame-
riškem brizgalnem sistemu, emaj-
liranje v ognju in tapeciranje
avtomobilov.

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča
dela solidno in po konkurenčnih
cenah.

Bencin - olje

AVTOGARAŽA

Na razpolago taksi za dnevno in
mesečno uporabo. — Dostop v
garažo ob vsaki uri.

Gumi - zastopstvo „Pirelli“.

Najveće Jugoslavenske 400 tvornice gume i obuće

vlastitih prodavao-
nica u Jugoslaviji

BATA

3.000 saradnika pro-
izvodi nedeljno

Naša mušterija - naš gospodar

100.000 parov dobrih i
jeftinih cipela

Velemesarija, tvornica mesnih iz-
delkov in konzerv

F. SLAMIČ, Ljubljana
Gospodarska cesta 6, Prečernova
ulica 5, Rimska cesta 3.

V RESTAVRACIJI:
najboljša kuhinja — najizbranejša vina.

VINKO SETNIKAR

trgovina mešanega blaga

Cene zmerne. Postrežba solidna.

DRAGOMELJ
p. Domžale

A. Jančigaj

nasl. M. RAVNIKAR

tovarna slamnিকov

DOMŽALE

ANTON SKOK

parna-žaga

Domžale

Paulin & Šraj

opekarna

Radomlje

Tovarna lakov Ljudevit Marx d.

Domžale

Vsakovrstni laki, emajlne barve za zunanjo in notranjo uporabo, za avtomobile, železniške vozove, ogrevališča, peči in tla, špiritni laki za slamnیکe, usnje, kovine, politure, šolske table, žarnice, modele, staniol, kose, Wix-Wax, Anti-kolor, srebrna pena, vse specialitete za vse industrije, Bifax firnis in barve Virko.

Tovarne:

Mainz 1834, Gaaden - Wien
1873, Budapest 1922, Petro-
grad 1857, Milkendorf 1923,
Domžale 1924.

OSREDKAR MIHAEL
izdelovanje jermenov in bičev
DOMŽALE

STANA GREGORC
modistka
Ljubljana, Šmartinska 20.

MIRKO GRAD

destilacija in trgovina z žganjem

DRAGOMELJ
pošta Domžale

IVAN KANC

Mengeš

tvornica trakov

Specijaliteta **Reklamne vrvice**
Elastični traki

PRIPOROČA SE
TISKARNA
SLATNAR
DRUŽBA Z O. Z.
KAMNIK

Avtopodjetje „**PEREGRIN**“ bratje Rode

proga Ljubljana - Domžale - Kamnik - Motnik - Vransko.

Avtobusi za izlete, tovorni avtomobili in avtotaksi
po zmerni ceni vedno na razpolago.

AVTOMATIČNI
VALJČNI MLIN

Moderno

urejen lastni mlin mi omogoča, da
Vam zamorem vsak čas postreči z
vedno svežimi

mlevskimi izdelki

kakor: ajdovo moko, rženo moko,
proseno kašo, ječmenovo kašo, pšeničnim zdrobom, činkvantin. zdrobom,
graham-moko, koruzno moko in dr.

Zahtevajte ponudbe!

*
Posečajte naš zvočni kino, ki vas bo raz-
veselil z veselimi operetami in glasbo
ter razvijal pred vami drame življenja
in čudesa sveta!
*

Nagradno streljanje in veselica Strelske
družine v Domžalah

bo 25. avgusta 1935

Dobitki v vrednosti

Din 2000.—

Vabimo vse!